Η Μύρτις μας έφερε, όσο τίποτε άλλο, κοντά στην εξωτερική εμφάνιση των ανθρώπων της κοινωνίας των προγόνων μας. Ας γίνει αφορμή να την πλησιάσουμε και στην πνευματική της βάση.

Η πίστη στην ύπαρξη της τάξεως του κόσμου, αυτής που συγκροτεί το βασίλειο του Λόγου, είναι το θεμέλιο της κοσμοθεωρίας των Ελλήνων. Σ΄ αυτήν, ο Λόγος εκδηλώνεται ως νόμος και ως δικαιοσύνη. Ο νόμος κυβερνά τον κόσμο αποβλέποντας στο καλό όλων. Η δικαιοσύνη είναι οικειοπραγία και αναλογική ισότης. Είναι το να περιορίζεται κάθε τι στα έργα που του ανήκουν εκ φύσεως και να μήν επιδιώκει να οικειοποιηθεί αλλότρια. Η διατάραξη της τάξεως αυτής από τον άνθρωπο συνιστά για τον Έλληνα πρόκληση του θείου και εγκυμονεί απρόβλεπτα δεινά. Την ιδέα της τάξεως του κόσμου μετέφερε στην κοινωνία των ανθρώπων η πολιτική επιστήμη που καλλιεργήθηκε στις μεγάλες σχολές της Αθήνας. Η πόλη θεμελιώθηκε στη δικαιοσύνη ως οικειοπραγία και αναλογική ισότητα . Απέβλεπε στην κοινωνική συνοχή, στο κοινό αγαθό, στην λιτότητα, στην αυτάρκεια και στην ελευθερία . Προς τούτο , έπρεπε να είναι εθνική και όχι διεθνοποιημένη και να διαθέτει μέσα ελέγχου της εισόδου των ξένων και περιορισμού της αγοράς. Στον αντίποδα της πόλεως βρίσκεται η τυραννίς. Ο ΄Ελλην απεχθάνεται την τυραννίδα ως παρά φύσιν διότι αποσκοπεί αποκλειστικώς στο συμφέρον των κρατούντων, χαρακτηριστικό των παρεκβατικών πολιτευμάτων. Η αιτία του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν το μεγάλωμα της Αθήνας. Δέν πρόκειται για την αδιαμφισβήτητη υπεροχή των Αθηναίων σε κατακτήσεις του Πνεύματος, αλλά για την προσπάθειά τους να κυριαρχήσουν των άλλων ελληνικών πόλεων δια της ισχύος. Την κυριαρχία τους οι Αθηναίοι θέλησαν να την επιβάλλουν επικαλούμενοι, όχι την κατά Λόγον δικαιοσύνη , αλλά το συμφέρον του ισχυρού. Ο πόλεμος επέφερε την ανατροπή της τάξεως στις ελληνικές πόλεις, αυτή συνοδεύθηκε από χαλάρωση των ελέγχων, και η τελευταία έφερε στην Αθήνα τον λοιμό που ξεκίνησε από το λιμάνι, τον τόπο διακινήσεως εμπορευμάτων και εισόδου των ξένων.

Ο καταστροφικός λοιμός που έπληξε την Αθήνα στη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου θα εμφανίζετο ασφαλώς στα όμματα διανοουμένων της εποχής εκείνης ως η οδυνηρή συνέπεια της αποκκλίσεως από τις υπαγορεύσεις του ελληνικού Λόγου . και η Μύρτις ένα από τα πολλά θύματα των δεινών που προκάλεσε η απόκκλιση αυτή.

Ιωάννης Β. Καπελούζος